

Divina adfulgentie gratia,
SIT MEDITATIONES SUBITANEÆ,
DE MAGNE DEI VERO
CONSTITUTIO-
NE ET UTILITATE
LEXICI OECONO-
MICI RUSTICI,

Cujus PARTEM PRIOREM,*

Consensu Ampl. Facult. Philos. in Reg. Acad. Aboënsi,
PRÆSIDE,

D:NO PETRO KALM,

Oeconom. PROFESS. Reg. & Ord. Reg. Acad. Scient. Svec.
ac Societ. Litt. Upsal. MEMBRO, Facult. H. T. DEC.

Publicæ disquisitioni modeste submittit,
ERICUS INDRENIUS, Erici Fil.

WIBURGENSIS.

Die, si DEo videbitur, XXII. Decemb. Anni MDCCCLVII,
L. H. q. A. M. S.

ABOÆ, Impressit DIRECT. & Typogr. Reg. Magn. Duc.
Finland, JACOB MERCKELL.

S:æ C:æ
MUSCOVITARUM MAJESTATIS
MAGNÆ FIDEI VIRO,
Nobilissimo atque Consultissimo,
**DN. M A T H I Æ
M A R T I N I O,**

Senescallo Kymmenegårdensis, Wiburgensis & Kexholmiensis *Aequissimo.*

MÆCENATIBUS

O

Summi. Favoris. Et. Bene.
Nunquam. Satis.

I

Devotissimi.
Scrutinium. Hoc.

C

Con-

E

Vestræ.

Humillime.

Calido. Voto. Vitæ. Per.
Perpetuo.

NOMINUM.

Cliens. De-

ERICUS.

Sæcæ
MUSCOVITARUM MAJESTATIS
MAGNÆ FIDEI VIRO,
Maxime Reverendo & Amplissimo,
**DN. MAG. FABIANO N.
GUDSE O,**

Ministerii Ecclesiastici per Diœcesin Fredericihasniensem Russorum, Præluli eminentissimo, Ecclesiae Weckelaxensis Archi-Præposito gravissimo, Consistorii Ecclesiastici Præsidi adcuratissimo, Scholarumque Inspectori vigilansissimo.

SUMMIS.

Beavolentia. Documenta.
Deprædicanda.
Animi. Pignus.
Haud. Lucubratum.
secrat.

Tutelæ.
Committit.
Omnia. Diu. Florentis.
Futurus.

VESTRORUM

votissimus.

INDRENIUS.

S:æ C:æ

RUTHENORUM MAJESTATIS
MAGNÆ FIDEI VIRO,

DN. ARVIDO RENNER,
Camerario Supremo, Judiciq; Territoriali Equisimo.
MÆCENATI MAGNO.

Spectatissimæ Fidei Viro

DN. ERICO ENGELB.
NORRING,

Reditum Publ Districtus Kymmenegårdensis Præto-
ri Prudentissimo, Vigilantissimo, Faut. æstumatissimo.

Plurimum Reverendo etque Clarissimo Viro,

DN. SIGFR. IGNATIO,
Rectori Scholæ Trivialis Fredericihafniensis meritissi-
mo, Ecclesiæque ibidem Vice Pastori dignissimo,
Fautori ætatem devenerando.

C

- U
- mula vestra Mæcenas Magne, Patroni & Fautores
- propensissimi, in me meosque beneficia, sunt rationes
- fœcundissimæ, cur leve tirocinium hocce Nominibus
- Vestrīs consecrare non dubitaverim. Quod ut benigno exci-
- piatis vultu, meque in posterum favore Vestro frui patiamini,
- ea, qua par est, animi observançia rogo. Pro perenni
- Vestra incolumitate & flore, calidissima fundere vota, nun-
- quam intermittam: Eroque dum vixero,

NOMINUM VESTRORUM,

Cultor humillimus,
ERICUS INDRENIUS.

VIRO
Plurimum Reverendo atque Praeclarissimo,
**D:NO E R I C O
INDRENIO,**

Pastori Ecclesiæ, quæ DEo in Kymmene congregatur, longe meritissimo.

PARENTI summa animi veneratione æternum colendo.

Illucescit jam dies, quo Patri testari
Animum gratum, primitias meæ Minervæ offerre;
Patri cui vitam, vitæque rationem bene
Institutam debeo, beneficia alia magna;
Obmutescit hic mea mens, delectaturque juxta,
Omnia dum cogitat, piaque mente revolvit.
Suscipe igitur has, humillimus rogō, pagellas,
Semper qua soles, benigna & placida fronte.
Te DEus ut servet in annos Nestoreos salvum,
In Ecclesiæ commodum, nostrique, *Tui* qui sumus,
Gaudium opto, incommodis donec finitis
Hujus ævi & in gaudia migres æterna!
Quod constanter voyet.

INDULGENTISSIMI PARENTIS

Filius obedientissimus,
ERICUS INDRENIUS.

Handelsmannen i Fredrichs-
hamn,

Högvalachtad

Herr HEINO E.
BRUN.

Handelsmannen i Fredrichs-
hamn,

Högvalachtad

Herr MAGNUS
GIÖSLING.

Handelsmannen i Fredrichs-
hamn,

Högvalachtad

Herr MÅRTEN
WIKMAN.

Handelsmannen i Fredrichs-
hamn,

Högvalachtad

Herr ANTON
NATH.

Mine Högtårade Gynnare.

För gunster åtnjutna, af Eder hárflutna,

Vil jag desse blad,

Er' hafva föråradt, därhos och begåradt,

Det täcktes J., hvad,

Jag hårtils har njutit, härefter tilslutit,

Ej blifva, förän,

J denna Er' lefnad, med vålgång och trefnad,

Tilslutit och hán',

Er' gifven at yandra, bland Helgonen andra,

Där glädien är full,

Den bön den utfårdar, som är och framhårdar,

Tils han blifver mull;

Mine Högtårade Gynnares

Hörsamste tjenerare,

ERICUS INDRENIUS.

D. D.

Tractatio Prior, exhibens partes Lexici
Oeconomici Rustici bene instituti.

AD partes, quas videlicet *Lexicon Oeconomicum Rusticum* bene institutum involvere debet, antequam proprius examinandas nos conferimus, e re alienum non esse existimamus, in limine definitionem hujus *Lexici Oeconomici Rustici* leviter attingere.

Per *Lexicon Oeconomicum Rusticum* hoc loco ejuscemodi librum indigitamus, qui omnes partes quas Oeconomus ad scientiam cognitionemque completam agriculturæ (a) sive rei Rusticæ necessarias habere possit, suo complexu contineret. (b)

(a) Sumitur agricultura a nobis hoc loco in sensu latiori, ut sub se agriculturam stricte sic dictam, praticulturam, horticulturam, silvæculturam, rem pecuariam, venationem & piscatum, partemque architecturæ Civilis comprehendat.

(b) Cur autem nos ex hoc Lexico Oeconomico, reliquas
A partes

320

partes Oeconomia privata, Commercia videlicet, rem metallurgicam & manuariam seu opifcium, exciusas esse volumus; haec præcipue sunt rationes: 1:mo Quoniam hanc partem Oeconomia privata, in se tam secundam uberemque esse invenimus, ut proprio suo Lexico egeat. 2:do Quia Commerciorum & rei manuariae, jam plura Lexica conscripta sunt. e. g. Unum lingua Gallica sub titulo *Dictionnaire universel de Commerce, d' Histoire Naturelle & des Arts & Metieres*, in quo fere omnia quæ ad Commercia & rem manuariam pertinent, tanta perspicuitate ante oculos posita inventantur, quanta unquam desiderari potest.

Licet itaque ex allata definitione pleno quasi alveo fluere, per Lexicon Oeconomicum nos non ejusmodi librum indigitare, qui tantummodo terminorum technicorum explicationem & interpretationem nobis redderet perspectas: Attamen, ut tam hujus definitionis dilucidior explicatio, quam etiam simul certior cognitio, partium ipsius Lexici Oeconomici, earumque necessitatis eidem libro inferendarum, sub oculos cadant; lubet, paucissimis his pagellis, nonnullas propositiones in lucem proferre. Eatemur quidem, propositum hoc difficillimum esse, nosque prorsus impares illud rite & sufficienter in medium proferre: ast si hoc ex votis non succedat, enixe contendimus, & quo par est verborum honore animique reverentia, experimus, velis L. B. nos temporis angustia pressos benigne excusatos habere, innoxiumque hunc juvenilis ingenii conatum æquibonique consulere.

I. PROPOSITIO.

Historia Naturalis, ceu scientia recensens & describens corpora in naturæ regnis obvia, in Lexico hujusmodi Oeconomico, ejusque necessaria expositio, non omittenda est.

Licet hujus Propositionis veritatem tam sua luce radiante videamus, ut vix ulla demonstratione egeat; tamen, ne quis hujus expers sit, sequentia addam. Novimus, ex quotidiana experientia, Oeconomos cognitione Historæ Naturalis carentes, saxe effectum interitum laboris sui non consequi. Sic, (ut initium a tractatione Mineralogiae faciamus, unam scil. partem Historæ Naturalis constituentis,) ignorantia & defectu hujus Scientiæ sapissime ratio later, cur Oeconomus non semper, ex agro fructum optatum laboris, capiat. Cum enim satis apertum sit, nos non ex omnigena terra, agros fertiles facere posse; necessarium est, ut terras huic scopo maxime inservientes, quasque quævis terra amer segetum species rite cognoscamus: defectu hujus Scientiæ Oeconomus lapides calcareos in architectura, agrorum fecundatione, inque opibus comparandis ipsi admodum necessarios frustra in terris suis indagat. Idem de Turfa, terris arti tinctoriæ & pictoriæ inservientibus, argilla lateribus coquendis optima & selecta, argilla & marga fullonum, argilla apyra, Bolis, Terra porcellana, Marga anglica agros latos reddenti optima, ochra, Marmore, Gypso, Fissili menseli, ardesia tegulari, Coticula, Lapide Cotario, Quauro, Lapidibus molaribus, Marmore Serpentino, Lapide Ollari, Fissili aluminari, variisque aliis Fossilium speciebus, quæ in solo Patriæ inveniri possunt,

possunt, & inventa possessori fundi maximum commodum maximasque opes adferrent, dictum volumus. Taceo, quod multa metallia ab Oecono^mo, cognitione mineralogica instructo detegi possint & ipsum, & Patriam ditantia. Quis, itaque ex jam dictis, Mineralogia^e multiplicem usum indeque emanantem necessitatem ejus in Oeconomia, non perciperet? Frustra autem hac in re laborat Oeconomus, si scientia Mineralogia^e careat. Nec denique Oeconomus, imprimis in Finlandia, opus haberet fornacem balnei saepe renovare, si modo in extirpatione illius lapides apyros ab aliis probe distingvere valeret.

Deinde si regnum vegetabile acri & intento animo examinetur, omnibus in aprico eriam ejus usus Oeconomus erit. Quotidiana enim periclitatione percipi potest, a Conditore hujus universi, variis pecudum speciebus, varias etiam graminum species in alimenta institutas esse. Si itaque ab instituto Creatoris non recedere velit Oeconomus, & si pecudibus ejus bene sit; necesse est, ut alium pastum ovibus, alium gregi caprarum, alium equis, &c. colligatur: quod etiam exemplo Anglorum & comparatione inter illos & nostras pecudes instituta facilis negotio colligi potest. Sed priusquam Oeconomus omnibus enumeratis pecudum speciebus illam graminis speciem eligere possit, quae ad alimentum unicuique utilissimum aptissimumque sit, & eradicare perniciose; necesse est, ut antea aliquid in botanicis versatus sit. Ulterius neque haec nostra scientia exiguo usui in aliis rebus domesticis esset. Ope enim hujus, Oeconomus in annona^e caritate vitam suam suorumque potius herbis & plantis ad alimentum pertinentibus, quas terra sponte sineque industria humana producit, quam herbis, ut sapissime sit experientiaque testatur, noxiis minusque ad nutrimentum aptis, & aliis rebus ad vietum & valetudi-

letudinem homini parum conducentibus, sustentare posset. In arte tinctoria etiam magnum incrementum usumque Oeconomus, hinc exspectare posset, quoniam scientia hæc molitas intra limites prædiū dexteret herbas, quas ille pari usu ac ab exteris magno prolio mercatas, in arte tinctoria usurpare posset. Nec denique minori lucro hæc illi in Medicina tam hominibus, quam pecudibus esset; imprimis que si istam propositionem sibi familiarem quod plantæ, quæcumque genere naturali convenient, etiam viribus propriis accedunt, aliasque ejusmodi haberet.

His autem missis, ordo jam postulat, ut denique Zoologia ceu tertia nobilissimaque Historia Naturalis pars, disquisitioni subjiciatur. Hujus olum necessitatemque in Oeconomia, imprimis ad minutissima Animalcula quod attinet; cum nonnulli existimant minorem esse, quam reliquarum Historiæ Naturalis partium, paucissimis ostendere consumur. Quoniam autem necessitas & usus Entomologicæ cognitionis, tam ex usu insectorum, quam etiam e dannis optime patet; e re esse existimamus aliquid de utroque agendi. Usus insectorum horumque cognitorum imprimis sequentes esse deprehendimus; nimirum rimo Quædam ad victimum pertinent, cujus generis sunt cancri, squille, gammari, &c. Incolæ Carolinæ delicias' etiam in vespis scilicet junioribus, ponere novimus. Sacra Scriptura etiam, Johannem Baptistam vitam suam melle sylvestri & gryllis sustentasse, narrat.

2:do In Medicina etiam præclaro usui sunt validaque remedia morborum in iis sepe habere possumus, quod filii Aesculapii optime sciunt, librique Medicorum ubique fere testantur. Quantus est usus spiritus inflammabilis, qui vere ineunte ex toto myrmecio destillatur, in variis morbis,

nonunt omnes. Balneum ex myrmecio, in apoplexia, convulsionibus, paralysi, magnopere laudatur. Resina, quæ in acervo formicarum reperitur, potest ob fragrantissimum odorem, thuris loco haberi. Usus Cantharidum notissimus est, utpote in Medicina summus.

3:to Crustæ seu testæ Concharum & Cochlearum, aliorumque Testaceorum ad agrorum imprimis in lutosis & argillosis sitorum foecundationem utilissimæ sunt, quod exemplo Anglorum satis superque constat. Nec minorem usum in hortis, ubi optime foecundant plantas, præbent. Ope denique horum ex paludibus sterilibus optimos agros parare possumus.

4:to Bombyces Sericum hominibus utilissimum præbent, quod saepe solum civitati plus iueri, quam auri argenteique fodinæ, adfert.

5:to Nec minimo usui est mel Apum; nam ipsum cibi condimentique loco in multis ciborum generibus usurpari potest, & inde etiam sic dictum malsum conficitur, quod valde gustui arridet & sanitati conducit; ut ceram taceam, mellisque in Medicina multiplicem usum. Hæc tantum de usu insectorum dicta volumus, restat itaque, ut dama & noxas eorum enumeremus, exinde enim elucebit, quam necessaria sit eorum accuratam habere cognitionem, quæ optimos detegit modos, ea extirpandi. Non minimo itaque incommodo sunt musca & culices, quæ in plurimis locis aestivo tempore tanta sunt copia, ut immaniter torqueant incolas. *Blatta in Finlandia Russiaque* saepe etiam in America, & panes & omnis generis vestimenta consumit, ita ut Incolæ intensissima hieme domicilia sua ad tempus relinquere coacti sint, usque dum frigore pereat.

pereat. *Grylli domestici*, notissimi illi mirorum hosti-
tes, quam molestum stridorem edunt, & quum mul-
tas insomnes noctes dormituris creent, res notissima es.
Pulices imprimis mulieribus, *Pediculi nautis* & mili-
tibus quantum laborem & molestiam multis in locis
faceant, nulli non constat. Imo *Quadrupedia quo-*
que, Aves, Pisces, Plantæ, Insecta ipsa propriis pe-
diculis molestantur. *Mordella* quomodo plantarum em-
bryones tenellas primo vere destruat, *Hortulanus* opti-
me noscant. *Dermestes* pretiosissimas pelles quadruped-
um & avium miro modo dilacerat. *Oestrus Bovi-*
nus molestia maxima desatigatos boves effivo tempo-
re afficit. *Acari Insectorum minima animalcula*, ipsa
exanthemata corporis humani sepiissime caussant. Conf.
Linn. Syst. Nat. p. 212. Novimus etiam Formicas albas
Indiarum tantum damni facere, ut intra paucos dies perfo-
rent ferrum, lignum, immo ipsas naves, si forte in illas
veniant. Nec denique prætereundum est, quantum mo-
lestiam *Cimex lectularius* hominibus dormientibus adferat.
Has autem & reliquias noxias Insectorum species abigere
& extirpare; quoniam plurimarum scil. specierum extirpa-
tionis modus jam innotevit, ex ejusmodi Lexico Oecono-
mico haurire Oeconomus, illisque ad suum commodum uti
posset. Illarum vero, quarum abigendi modus atque la-
tet, per experimenta forsitan detegret. Par ratio etiam de
usu eorum valet. Ast si Oeconomus haec omnia persicavit,
requiritur necessario Zoologia cognitio. Sicque ex iam al-
latis necessitatem cognitionis Historia Naturalis in Oecono-
mia, neminem non videre puto, nisi qui apertis oculis ve-
lit cœcutire. Ast quotiam Lexicon Oeconomicum ex defi-
nitione, omnia qua ad cognitionem & scientiam Oecono-
micam privatam rusticam requiruntur seu necessaria sint,
tradere

tradere oportet; patet hinc Historiae Naturalis sufficientem tractationem in Lexico hujusmodi, Oeconomico nullomodo emitti posse. Cum vero sic Historiam Naturalem huic Lexico inferendam esse urgēmus, non ea quidem mens nostra est, quod omnia & singula corpora ad tria vulgo sic dicta Naturae Regna pertinentia, cujuscunque demum regionis & loci sint, hic enumerentur & describantur; immensum enim sic opus exsigeret, & vix ullo prelio comparandum: Sufficit, si illorum Fossilium, Vegetabilium & Animalium, quæ utilitatem alicujus momenti in Oeconomicis illius regionis, in cuius usum ejusmodi Lexicon consignatur, habent, descriptiones perspicue, faciles & compleæ dentur, adeo ut ab omnibus sine operoso labore dignoscantur, quisque & qualis sit illorum in Oeconomicis usus, sufficienter expōnatur.

II. PROPOSITIO.

Architecturæ Civilis tractatio e Lexico
Oeconomico minime excludi potest.

Veritas hujus propositionis prono quasi alveo fuit; si modo minimam sequentibus attentionem præbere volumus. Nemini aliquid in rute versanti ignotum esse possit, quanta damna ex ignorantia & defectu hujus scientiæ in unumquemque redundant. Ex hoc enim fonte ad devastationem silvarum plurima mala profluere invenimus. Ad duramentum enim domus alicujus, hæc imprimis requiri novimus: 1:mo Materiam durabilem. 2:do Constructiōnem bonam. Materiam autem durabilem obtinere possumus, si ex arboribus ad ædificandum idoneis optimæ & maturæ eligantur; & si arbores istæ opportuno tempore cædantur.

dantur. Sed ad constructionem aedificii bonam quod attinet, multa observatu necessaria requiruntur, utpote, fundatum e lapidibus exstructum firmum & e terra superficie aliquid elevatum, exstructio parietum perpendicularis & solida, necessaria & sufficiens tecti inclinatio, &c. Sed si rusticorum architecturam quis introspiciat, facilis negotio illam quam maxime mancam sylvisque & habitantium sanitati & commodis nocentem inveniet. Quis itaque, (quoniam ad fabricanda aedificia arbores optimae ad magnum numerum requiruntur, quae non tanta velocitate crescere, ac destrui possunt,) magnam rationem devastationis silvarum, ignorantiae Oeconomorum adscribi posse, negaret? Deinde etiam novimus majorem vel minorem domus ad retinendum calorem aptitudinem, ex structura ejus pendere. Si enim parietes, anguli & tecta aedificii ita exstructa sunt, ut vi frigoris atque aëris resistere, calorisque celerem exitum impedit non possint: Si etiam caminorum debita structura non observetur, illique ita instruantur, ut parva sive lignorum abundantem diuturnumque calorem capere haud possumus: Si denique fenestrae ad magnitudinem aedium proportionatae non sint; sequitur hinc mox, aedificium istud, in quo hac omnia non probe servata sunt, vel hæc desiderantur, multo majore lignorum quantitate, quam aedificium ubi omnia secundum regulas architecturae exstructa reperiantur, opus habere, incolasque minus bene in ejusmodi aedificiis habitare posse. Sicque ex his colligi potest, neque hanc rationem devastationis silvarum esse minimam.

Ulterius si donus calida in depresso humidoque loco exstructa esset; sequeretur mox ex humidorum evaporatione, ut non solum homines illam inhabitantes maximis morbis gravarentur, verum etiam res ei impositæ putreficerent, rubigineque consumerentur, neque ipsa domus ex easum noxia

vi liberari posset: Si postea fenestrarum tecisque justa altitudo e pavimento non observaretur, magnam obscuritatem domui adferret, detestabilisque pestis candelarum esset: Si denique justa proportio harmoniaque non haberetur, tam altitudinis & latitudinis, quam etiam cæterarum partium ædificii, licet materia, ex qua exstrueretur, optima esset; nihilominus ob harmoniam & proportionem altitudinis, latitudinis & reliquarum partium neglectam, ædificii istius pretium multum diminueretur, nullique ornamento esset. Hæc autem & reliqua damna, quæ ex ignorantia & defectu cognitionis in exstructione ædificiorum nascuntur, ut Oeconomus evitet, necesse est, illum non parum in Architectura Civili versatum esse. Quoniam autem Oeconomus, ut Architecturæ Civilis scientiam, per jam demonstrata, habeat, incumbit, ex data Lexici Oeconomici definitione luculentissime patet, tractationem Architecturæ Civilis ab eodem minime excludi posse.

Varia ob impedimenta, operi vix incepto, finem imponere cogor; quam primum vero melior occasio se obtulerit, quod super est, DEO favente, ad finem Iubens perducam.

SOLI DEO GLORIA.

Egregiae Dissertationi Pereximii atque
Doctissimi,

Dn. ERICI INDRENII,

Amici in paucis dilecti.

Ingenti certe gaudio, mens mea exultat atque lætatur;
dum Te Amice honoratissime, de rite instituendo Lexico
Oeconomico Rustico, ejusque summa in republica
utilitate; acute jam differentem, atque hinc celsa Pindi ad-
scensurum, video. Quam ob rem, voluptas, ex hac Tuæ
felicitate, percepta; ut & amicitia, quæ nos intercedit,
mihi injungit: ut hisce incomitis omnique lepore & ornatu
destitutis lineolis; publice Tibi, præclaros Tuos, in lit-
teris, profeſtus gratuler, simulque ex animo voveam, ut
brevi pervenias, ad optatum Templum honoris, ubi Te
ingenuum Minervæ cultorem, laurea virente, Novem Soror-
ies, in præmium virtutis & industria, ornent.

Gratulabundus apposuit

Tui Amantissimus,

HENRIC CALONIUS.

Præstant. D:ne RESPONDENS.

Cum semper moris fuerit amicorum conatibus ap-
plaudere, mihi quoque visum erit, de progres-
sibus Tuis in literarum studiis factis, conceptam læ-
titiam publice testari. Gratulor igitur Tibi Amice
inter paucos Dilecte, quod felicibus adjutis auspiciis,
scopulas & syrtes quæ musarum cultoribus remoram
faciunt, superasti. Gratulor Tibi conferendos ho-
nores Academicos egregiis Tuis lucubrationibus pro-
meritos; & opto ut cætera omnia Tibi ex voto
fluant.

*Ita intimiori animi affectu quam magno
verborum apparatu gratulari voluit Tui
observantissimus,*

ARON MOLLANDER, Ar. Fil.